

Наукові перспективи
Видавнича група

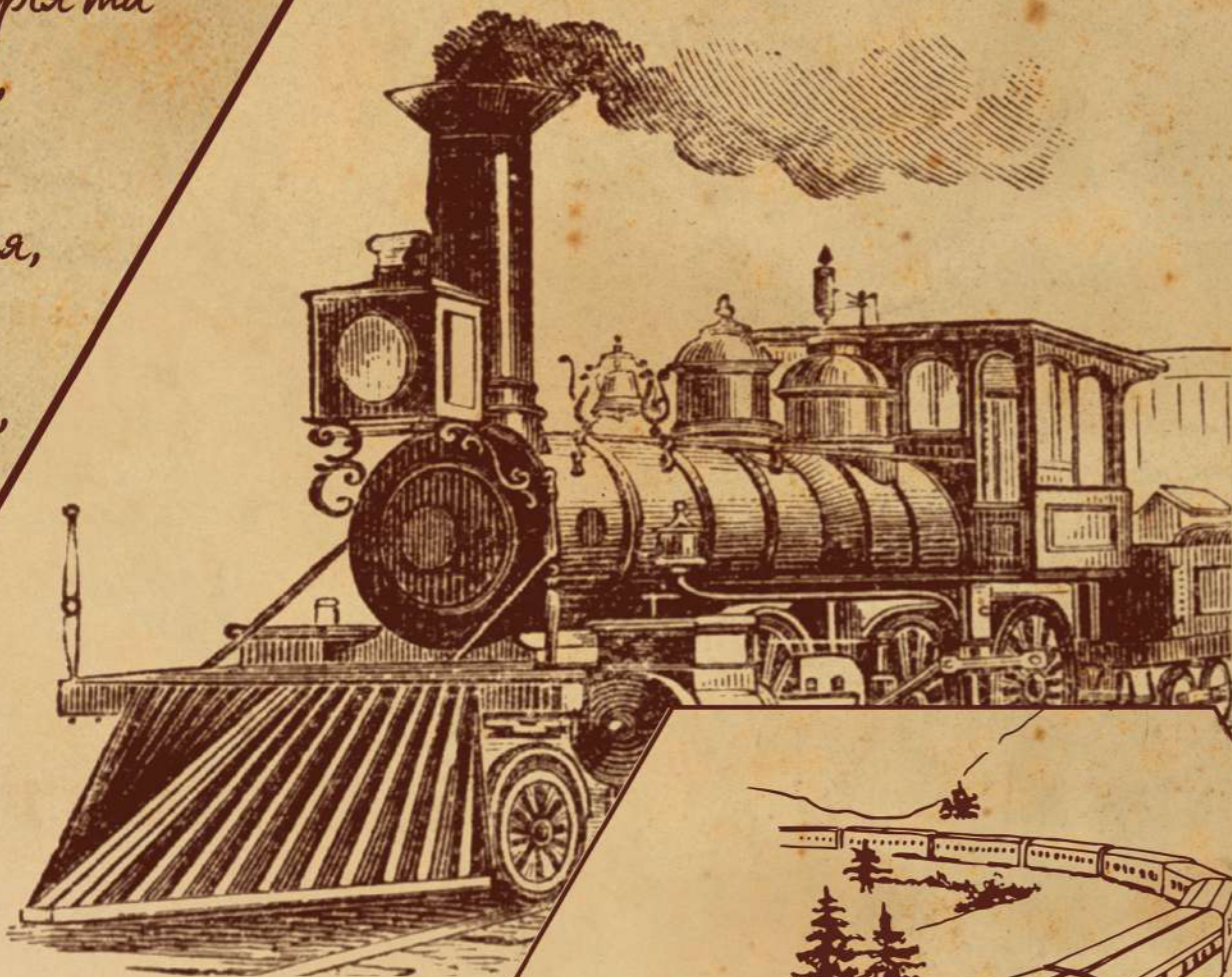

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№5(11)

2023

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея
докторів наук з державного управління»
Громадська організація «Асоціація науковців України»
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 5(11) 2023

Київ – 2023

*Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»
Public Organization «Association of Scientists of Ukraine»
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 5(11) 2023

Kyiv – 2023

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 5(11) 2023. С. 637.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 051 Економіка), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 11.05.2023, № 4/5-23).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної європейської консультантської, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а, також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Coperticus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балалаєва (Дорошенко) Катерина Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Оғли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ігнатівич Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Кавиліна Ганна Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Карускевич Михайло Віталійович - доктор технічних наук, професор, професор кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Кінзерявий Василь Миколайович — кандидат технічних наук, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Ковтун Владислав Юрійович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Корченко Анна Олександрівна — доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Корченко Олександр Григорович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кризіна Наталя Павлівна – доктор наук державного управління, професор, Заслужений лікар України, директор Навчально-Наукового медичного інституту Київського міжнародного університету (Київ, Україна)
- Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
- Маслак Тетяна Петрівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмайльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Михальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методику її навчання Ізмайльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)

- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корещького НАН України (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Паліччук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського" (Одеса, Україна)
- Сапожников Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сидоренко Вікторія Миколаївна — асистент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Сирник Ярослав - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
- Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- Соціло Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Терещенко Юрій Матвійович — доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії в області науки і техніки України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- Федоренко Владислав Леонідович — доктор юридичних наук, професор, DтНв - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- Хохлачова Юлія Євгенівна — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Якушенко Олександр Сергійович — кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2023

© Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління», 2023

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2023

© Науковий парк Національного Авіаційного Університету, 2023

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Економіка»

Газізов В.Р. ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОГО ФОРСАЙТУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	14
Корецька О.В., Баришнікова В.В., Жихарева В.В., Морозова І.В. ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПРИ ПЛАНУВАННІ ТА ПРОГНОЗУВАННІ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ	27
Остапенко Я.О., Везомська І.Г., Остапенко А.В. КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ В ДОСЛІДЖЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГОТЕЛЮ	39
Смирнова Т.А., Голей Ю.М. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА З ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ	50
Сумець О.М., Алькема В.Г. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАРМАЦЕВ- ТИЧНИХ КОМПАНІЙ ЧЕРЕЗ ФУНКЦІОНАЛ МЕНЕДЖМЕНТУ КЛІНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	63
Урікова О.М., Федущак Н.М., Мамчук А.Р. РОЗВИТОК БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	75
Швець В.Є., Гапон Н.В. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ	85

СЕРІЯ «Державне управління»

Акімова Л.М., Акімов О.О. МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ	101
--	-----

Архипенко С.В. <i>БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІЇ</i>	111
Архипенко С.В., Буркова Л.А. <i>УПРАВЛІННЯ ТА ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ</i>	121
Гасюк І.Л., Баюк М.І. <i>ФУНКЦІЇ ТА ЗМІСТ ГРОМАДСЬКОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ</i>	130
Деревенко Л.Є. <i>ОЦІНОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ</i>	144
Дзюндзюк Б.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ</i>	155
Єманов В.В. <i>ПРОГНОЗНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА ДОВГОСТРОКОВУ ПЕРСПЕКТИВУ</i>	164
Ковальчук С.О. <i>ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ З УКРАЇНИ</i>	174
Урікова О.М., Бардак Б.Б., Жвалюк А.В. <i>ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ</i>	185
Філіпішина Л.М., Костик Є.П., Дзевелюк М.В. <i>ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ (ПОДОЛАННЯ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ)</i>	196
Хватова О.Г. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЗІ ЗМІЩАНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ</i>	206
СЕРІЯ «Право»	
Kaftanov A.L. <i>THE IMPACT OF EMERGING TECHNOLOGIES, SUCH AS ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BLOCKCHAIN, ON COMPETITION LAW IN THE DIGITAL ECONOMY</i>	217

Вовк М.З., Андрусів У.Б. <i>ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ АУКЦІОНІВ АБО АУКЦІОНІВ ЗА ФІКСОВАНОЮ ЦІНОЮ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ НЕДІЙСНИМИ</i>	226
Дихта Н.М., Явдощук А.А. <i>ЮРИДИЧНА ЛІНГВІСТИКА: СПІВВІДНОШЕННЯ МОВИ ТА ПРАВА</i>	239
Дубович О.В., Шведенко П.Ю., Кальян О.С. <i>ЦИВІЛЬНИЙ ПОЗОВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ</i>	247
Кириченко О.В., Шендрик В.В. <i>ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ КІБЕРПОЛІЦІЇ З ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ</i>	263
Клейменова С.М. <i>ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ</i>	274
Тихоненко А.В. <i>ЄВРОПЕЙСЬКА ОБОРОННА АГЕНЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ</i>	282
Фролов Я.А., Федішина У.С. <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНСТИТУТУ ГРОМАДЯНСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У ЄС: ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТУ ДЕМОКРАТІЇ</i>	292
Чаплинський К.О., Єфімов М.М. <i>НАУКОВА ПОЛЕМІКА СТОСОВНО ОСНОВНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ КІБЕРПОЛІЦІЇ У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ</i>	304
СЕРІЯ «Педагогіка»	
Bilyavets A.Ya. <i>METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS TO PROFESSIONAL TRAINING ORGANIZERS ON THE USE OF DISTANCE LEARNING TOOLS FOR DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF JUNIOR INSPECTORS OF THE BORDER GUARD SERVICE</i>	318

- Dyrda I.A., Maloivan M.V., Tomilina A.O.** 331
INNOVATIVE ONLINE TEACHING TOOLS FOR STUDENTS WHO MAJOR IN ENGLISH PHILOLOGY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
- Нукуретс С.С., Мельник О.Д., Ходайчук Н.М., Дерун В.Н., Чопляк В.В.** 341
NEUROPEDAGOGICAL APPROACH ENHANCING FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION IN NON-LINGUISTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
- Бортнюк Т.Ю., Фаловська І.Д.** 356
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ
- Дука Т.М.** 368
ВПЛИВ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ
- Колеснік О.В., Томчаковський Г.Г., Калініченко Є.В., Саф'ян О.С., Оберто Сантана Леонід Еухеніович** 379
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ТРЕНАЖЕРНОГО ОБЛАДНАННЯ
- Колмикова О.О.** 393
СИНХРОННЕ ТА АСИНХРОННЕ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
- Кузьменко І.А.** 401
ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ
- Матурін Ю.П., Дільний В.М., Комарницька Л.І.** 416
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ВИСОКОЇ ВИМІРНОСТІ У ШКІЛЬНІЙ ТА ВИЩІЙ МАТЕМАТИЦІ
- Опанасюк В.В., Яременко А.М.** 423
УПРАВЛІННЯ ЕМОЦІЙНИМ ВИГОРАННЯМ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕПІДЕМОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

Плахотнюк Н.П., Суворова Л.К., Макаревич О.О. <i>ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	440
Почекайлова А.О., Волотовська Т.П. <i>РОЗВИТОК ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	449
Томчаковський Г.Г., Россомаха О.І., Саф'ян О.С., Колеснік О.В., Мущенко П.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В МОРСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ</i>	459
Трофаїла Н.Д. <i>ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ОСВІТНЮ ЛІНІЮ «ДИТИНА В СОЦІУМІ»</i>	469
Трускавецька І.Я., Ковтун І.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК</i>	476
Тягур В.М. <i>НЕОБХІДНІСТЬ НАВЧАННЯ STEAM-ТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ</i>	487
Хомюк Н.В. <i>РОЗВИТОК ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ АКТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПІЗНАННЯ ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	502
Шевченко І.В., Левковська Т.А., Олійник О.П. <i>РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ У НАВЧАЛЬНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ</i>	512

СЕРІЯ «Історія та археологія»

Богданенко А.І. <i>НАРИС З ІСТОРІЇ ОСТЕРЦІНИ</i>	524
--	-----

Горохівський П.І. <i>ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У 1930-х рр. ХХ ст. (за матеріалами місцевої преси)</i>	536
Джагунова О.І., Скус О.В. <i>ЕВОЛЮЦІЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА УМАНЩИНІ: ВІД ІНСТИТУТУ ДО УНІВЕРСИТЕТУ</i>	549
Карпань А.П. <i>ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА НАУКОВИЙ ДОРОБОК АКАДЕМІКА МИКОЛИ БІЛЯШІВСЬКОГО</i>	565
Кірдан О.Л. <i>НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ДО ІСТОРІЇ ПИТАННЯ)</i>	578
Масненко Н.С. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ РАДЯНСЬКИХ МАСОВИХ СВЯТКУВАНЬ В КИЇВСЬКОМУ ОКРУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ВІДЗНАЧЕННЯ 10-Ї РІЧНИЦІ «ЖОВТНЯ»)</i>	591
Плюта Н.В., Мартинчук І.І. <i>ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ США: ПОЧАТОК ВІЙНИ. ПЕРШИЙ КОНТИНЕНТАЛЬНИЙ КОНГРЕС</i>	604
Сачко Д.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. У РЕЦЕПЦІЇ ДОКІЇ ГУМЕННОЇ</i>	614
Шауренко А.В. <i>ІНТЕРНЕТ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗНАНЬ ПРО ПЕРВІСНЕ СУСПІЛЬСТВО</i>	628

УДК 930.85 "63":004.77(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-5\(11\)-628-636](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-5(11)-628-636)

Шауренко Анна Володимирівна кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова 2, м. Умань, 20300, <https://orcid.org/0000-0002-3275-4478>

ІНТЕРНЕТ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗНАНЬ ПРО ПЕРВІСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Анотація. Первісне суспільство є цікавою темою для багатьох науковців, але збір інформації про нього може стати викликом через його далеку історію та обмежену кількість джерел. Використання онлайн-відомостей для вивчення історії первісного суспільства може бути корисним засобом навчання та розвитку. Багато людей, особливо молоде покоління, віддають перевагу онлайн-ресурсам, щоб отримати знання про культурну спадщину та історію світу. Інтернет дозволяє забезпечити доступ до інформації всім бажаючим незалежно від місцезнаходження та фінансових можливостей. Тому, щоб збір інформації був швидким і якісним варто розуміти що і де ми шукаємо.

У мережі Інтернет зберігається значна кількість матеріалів про первісне суспільство, зокрема, наукові статті, книги, виставки, дослідження. Більше того, на форумах, у спільнотах можна знайти обговорення актуальних проблем, нових ідей від дослідників та зацікавлених осіб. Це дозволяє отримати доступ до відомостей про первісне суспільство з будь-якого місця на Землі.

Перш ніж розпочати пошук інформації про історію первісного суспільства в Інтернеті, слід чітко визначити тему та напрям розвідки. Сучасні розвідки з історії охоплюють різноманітні аспекти цього періоду, зокрема матеріальну культуру, соціальну організацію, релігію та взаємодію з природним середовищем. Сформулювавши правильно тему, можна збільшити шанси на успіх при пошуку відповідних джерел в Інтернеті.

Пропонується огляд кращих ресурсів для дослідження праісторії в Інтернеті, описується їх зміст та як використовувати ці джерела для отримання відповідей на запитання щодо історії первісного суспільства.

Зазначено, що використання Інтернету як джерела знань про первісне суспільство є важливим, цікавим, багатогранним інструментом для наукових розвідок.

Ключові слова: Інтернет, первісне суспільство, археологія, антропологія, пошукові системи, електронні ресурси.

Shaurenko Anna Volodymyrivna PhD (History), Associate Professor of the Department of world history and teaching methods, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova St., 2, Uman, 20300, <https://orcid.org/0000-0002-3275-4478>

THE INTERNET AS THE SOURCE OF KNOWLEDGE ABOUT THE PRIMITIVE SOCIETY

Abstract. The primitive society is an interesting theme for many researchers, but the collection of information about it may be the challenge because of its long history and limited sources. The use of online content for the study of history of the primitive society may be useful means of education and development. Many people, especially a young generation, prefer online resources to acquire knowledge about the cultural heritage and world history. The Internet allows us to provide access to information for everyone regardless of location and financial opportunities. Therefore, it is necessary to understand what and where we are looking for to gather information quickly and qualitatively.

A significant amount of materials about the primitive society, in particular scientific articles, books, exhibitions and researches may be found on the Internet. Moreover, the discussions of current issues, new ideas involving scholars and interested persons are reflected at community forums. It provides access to information about the primitive society from anywhere on Earth.

Before the start of search of information about the history of the primitive society on the Internet one should define the theme and scientific direction. Modern historical researches cover various aspects of this period, in particular material culture, social organization, religion and the interaction with the natural environment. By formulating the theme correctly, one may increase the chances of success while searching for relevant sources on the Internet.

The author provides an overview of the best Internet resources for prehistory research, describes their content and the way of their use for receiving answers to questions about the history of the primitive society.

It is noted that the use of the Internet as the source of knowledge about the primitive society is an important, interesting, multifaceted scientific tool.

Keywords: Internet, primitive society, archeology, anthropology, search systems, electronic resources.

Постановка проблеми. У сучасному світі, коли швидкість розвитку технологій зростає експоненційно, Інтернет став незамінним джерелом

інформації, доступним для всіх користувачів зі світовим підключенням. Навчання та дослідження з історії первісного суспільства є важливою частиною розвитку науки та культури, й Інтернет може значно полегшити доступ до цієї інформації.

Актуальність теми проявляється й в тому, що збільшується популярність Інтернету для збереження та ділінгу історичних знань, а також технологій для сучасного використання цього досвіду серед широкої аудиторії. Відображення історії первісного суспільства в онлайн-середовищах може мати велике значення для збереження культурної спадщини та просвітництва. Для багатьох людей, особливо для тих, хто не має можливості відвідувати музеї або інші культурні заклади, доступ до цієї інформації може бути важливим засобом вивчення історії та культури первісного суспільства.

Наприклад, в Інтернеті можна знайти етнографічні записи, фотографії, відео, інтерв'ю з вченими та місцевими жителями, які досліджували первісне суспільство. Також, в Глобальній мережі є велика кількість наукових статей, книг, досліджень, які містять інформацію про первісну добу. Крім того, у цифровому просторі можна переглянути форуми, спільноти, блоги, де дослідники та зацікавлені особи обговорюють свої дослідження, висвітлюють нові ідеї. Це дозволяє учням, здобувачам вищої освіти, науково-педагогічним працівникам, дослідникам та просто зацікавленим людям отримати доступ до цих відомостей з будь-якого місця на Землі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія до теми досить обмежена, оскільки ця проблема є новою й актуальною. Однак, окремі дослідження, які стосуються використання Інтернету як джерела знань про історію варто відзначити.

Одним із перших дослідників, які звернули увагу на використання Інтернету як джерела знань про первісне суспільство, був історик Жан-Жак Розенбергер. У своїй роботі «Цивілізація й Інтернет» він зосередився на аналізі впливу Інтернету на історію та культуру, зокрема на вивчення первісного суспільства [1]. Не менш інформативною є стаття «Ресурси мережі Інтернет у дидактичному арсеналі вчителя історії» авторами якої є Зоя Возна та Сергій Куценко [2].

Варто відзначити книгу Деніеля Кохена та Роя Розенцвейга «Digital history: посібник із пошуку, зберігання та презентації минулого у Всесвітній павутині» [3] та посібник Володимира Кулікова «Пошук історичної інформації в Інтернеті» [4], де автори у своїй праці розглядають можливості онлайн-історії.

Мета статті – вивчення основних джерел інформації про первісне суспільство в Інтернеті.

Виклад основного матеріалу. Історія первісного суспільства може бути вивчена крізь призму інтернет-ресурсів. Інтернет містить безліч статей, книг,

відео та аудіо матеріалів з цієї теми. Наукові статті розміщені на сайтах наукових журналів та дослідницьких центрів. Книги що є в електронному вигляді на бібліотечних сайтах, а також в продажі інтернет-магазинів.

Але перш ніж розпочати пошук, слід визначитися з предметом розвідки та алгоритмом дій. Сучасні дослідження з історії первісного суспільства охоплюють різноманітні аспекти життя тих часів, включаючи матеріальну культуру, соціальну організацію, релігію та взаємодію з природним середовищем. Обравши той чи інший аспект, ми розширюємо можливості пошуку інтернет-джерел. Наприклад, деякі з останніх досліджень з історії первісного суспільства включають:

- дослідження соціальної організації первісних суспільств, збір та аналіз даних про структуру роду, кланів і племен у тих часах;
- дослідження матеріальної культури, аналіз археологічних знахідок, реконструкцію технологій виробництва, використання різних видів інструментів, знарядь праці та зброї;
- дослідження релігійних практик й вірувань первісних суспільств, аналіз міфології, релігійних обрядів, ритуалів, а також роль релігії в соціальному та політичному житті;
- дослідження взаємодії первісних суспільств з природним середовищем, в аналіз використання ресурсів, екологічних проблем, взаємодії з тваринами та рослинами;
- дослідження міграційних процесів, взаємодії первісних суспільств з іншими культурами, аналіз торговельних маршрутів, міграційних хвиль та культурних взаємодій.

Використовуючи Інтернет як джерело знань про первісне суспільство варто пам'ятати, що з одного боку Всесвітня мережа надає дослідникам безліч матеріалів про первісне суспільство з усього світу, з іншого – інформація, яка міститься на сайтах, може бути неперевіреною та неточною, тому важливо всебічно опрацювати і перевіряти відомості.

Виявити джерела з первісної історії можна також за допомогою пошукових систем, таких як Google, Bing, Yahoo, тощо. Для того, щоб знайти надійні джерела, можна скористатися наступними порадами:

- Використовувати ключові слова, що відповідають вашим потребам. Наприклад, якщо шукаєте інформацію про первісне суспільство, використовуйте такі ключові слова, як «первісне суспільство», «доісторичний період», «первісна культура», «первісні люди», тощо.
- Використовувати надійні джерела, такі як сайти наукових установ, університетів, музеїв, дослідницьких центрів.

– Використовувати фільтри для пошуку, щоб знайти тільки найбільш актуальну інформацію. Наприклад, використовуйте фільтри за датою публікації, автором, мовою, тощо.

– Перевіряти авторів і джерела, з яких вони беруть інформацію. Ви можете шукати інформацію про автора, його біографію, наукові публікації, зв'язані з даною темою.

– Перевіряти достовірність інформації, звертаючи увагу на джерела і посилання. Дивіться, чи є ці дані достовірними та актуальними.

– Не забувати, що різні джерела можуть містити різну інформацію, тому варто порівнювати знайдений матеріал та використовувати лише надійний ресурс знань.

Інформативними у пошуку джерел про первісне суспільство є тематичні сайти України, зокрема:

– сайт Української археологічної спілки (<https://www.archaeology.org.ua/>) – містить багато матеріалів про археологічні розкопки та дослідження первісного суспільства на території України;

– сайт Інституту археології НАН України (<https://www.archaeology.nas.gov.ua/>) пропонує інформацію про проведені дослідження первісного суспільства, археологічні знахідки та розкопки;

– сайт Національного музею історії України (<http://www.nmiu.com.ua/>) містить багато матеріалів про історію України, включаючи історію первісного суспільства;

– сайт Інституту історії України НАН України (<https://history.org.ua/>) містить різноманітні статті, публікації та дослідження з історії України, в тому числі й первісного суспільства;

– сайт Українського історичного журналу (<https://www.history.org.ua/>) пропонує різноманітні статті, публікації та дослідження з історії України, включаючи період первісного суспільства.

Найбільш відомі інтернет-ресурси з історії первісного суспільства можуть залежати від країни та мови користувача. Однак, деякі загальновідомі ресурси, які є корисними для пошуку інформації про історію первісного суспільства, включають:

– Academia.edu – це соціальна мережа для вчених і дослідників, яка містить безкоштовні статті, книги та інші наукові матеріали, що стосуються історії первісного суспільства.

– JSTOR – це цифрова бібліотека, яка містить мільйони наукових статей, книг та інших наукових матеріалів. Вона може бути корисною для пошуку матеріалів з історії первісного суспільства.

– Google Scholar – це пошукова система, яка дозволяє знайти наукові статті, книги та інші наукові матеріали з історії первісного суспільства.

– ResearchGate – це соціальна мережа для вчених і дослідників, яка містить безкоштовні статті, книги та інші наукові матеріали з історії первісного суспільства.

– Internet Archive – це цифрова бібліотека, яка містить мільйони сторінок веб-сайтів, електронних книг та інших матеріалів з історії первісного суспільства та інших тем.

– Project MUSE – це база даних, яка містить наукові статті, книги та інші наукові матеріали з різних галузей знань, включаючи історію первісного суспільства.

– Smithsonian National Museum of Natural History – веб-сайт музею містить безліч матеріалів про історію первісного суспільства, а також інформацію про археологічні знахідки та експозиції.

Наразі в Інтернеті доступно багато іноземних джерел з історії первісного суспільства. Деякі з них мають відкритий доступ і можуть бути знайдені через пошукові системи, інші потребують підписки на наукові бази даних або оплати, наприклад:

– Cambridge Journals Online – наукова платформа, що містить статті та дослідження з археології, антропології та історії первісного суспільства.

– Archaeology.org – веб-сайт журналу Archaeology, що присвячений археології та історії первісного суспільства.

– Smithsonian Anthropology – веб-сайт Національного музею американської індіанки, що містить статті та інформацію про культури індігенних народів.

– Oxford Handbooks Online – наукова платформа, що містить розділи з історії первісного суспільства в різних виданнях Oxford Handbook.

– Society for American Archaeology – веб-сайт асоціації американських археологів, що містить інформацію про дослідження первісного суспільства в США та інших країнах.

– World Archaeology – науковий журнал з археології та історії первісного суспільства, що містить статті та дослідження відомих дослідників з усього світу.

– Encyclopedia of World History – сайт, який містить розділ про розвиток людства в період первісного суспільства.

Окрім наукових джерел, інформацію про історію первісного суспільства знаходимо на сайтах музеїв та археологічних дослідницьких центрів. Музеї представляють величезну кількість артефактів, що відображають різні аспекти первісної епохи та її культури. Також на сайтах музеїв є інформація про події та виставки, що стосуються історії первісного суспільства. Наприклад, сайт Музею археології та етнографії у Львові містить відомості про культуру та життя первісних народів, які колись мешкали на території України.

Існує багато музеїв, які присвячені історії первісного суспільства в різних куточках світу. Деякі з найбільш відомих музеїв дописемного періоду людства:

Британський музей (The British Museum), Метрополітен-музей мистецтв (The Metropolitan Museum of Art), Лувр (Musée du Louvre), Національний музей природи та науки Смітсоніана (Smithsonian National Museum of Natural History), Національний музей антропології в Мехіко (National Museum of Anthropology, Mexico City).

У Інтернеті також чимало джерел, пов'язаних з антропологією, що має тісні зв'язки з праісторією. Ці ресурси містять різноманітні матеріали, такі як статті, дослідження, новини і форуми для обговорення тем, пов'язаних з дописемним періодом. Наприклад: Encyclopædia Britannica (<https://www.britannica.com>), Світова асоціація антропологів (WCAA) (<https://www.waunet.org>), Американське антропологічне товариство (AAA) (<https://www.americananthro.org/>), Європейське антропологічне товариство (EASA) (<https://www.easa.europa.eu/>).

Існують музеї антропології світового значення, де можна ознайомитися зі зразками людських скелетів, артефактами, що пов'язані з розвитком людства та іншими предметами, які стосуються минувшини. Деякі з найбільш відомих: Американський музей природознавства (American Museum of Natural History), Нью-Йорк, США; Музей еволюції та антропології (Museum of Evolution and Anthropology), Університет Болоньї, Італія; Рояльний антропологічний інститут (Royal Anthropological Institute), Лондон, Великобританія; Музей антропології та етнографії (Museo Nacional de Antropología), Мехіко, Мексика; Музей людської історії (Musée de l'Homme), Париж, Франція.

Крім того існують і локальні музеї, які спеціалізуються на певних аспектах антропології, археології, палеонтології і т. д. Наприклад: Національний музей природи України, Музей Трипільської культури, Музей кісток та скелетів у Франції тощо. Інформацію про музеї можна знайти на їхніх веб-сайтах або на сайтах туристичних агенцій.

Наукові дослідження з історії первісного суспільства варто шукати в розрізі окремо кожної країни. Наприклад, праісторія в Польщі публікуються в різних наукових журналах та збірниках. Деякі з них відкрито доступні в Інтернеті: «Studia z Prahistorii» – науковий збірник, присвячений проблемам первісної історії, археології та антропології. Доступний за посиланням: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/szp/index>; «Archeologia Świata» – науковий журнал, де публікуються статті з археологічних досліджень з усього світу, включаючи Польщу та період первісного суспільства. Доступний за посиланням: <https://archeologiaswiata.pl/>; «Wiadomości Archeologiczne» – науковий збірник, який містить огляди та дослідження з археології Польщі та інших країн. Доступний за посиланням: https://rcin.org.pl/Content/21476/WA_68_2017_PZ.pdf; «Materiały Archeologiczne» – науковий збірник, присвячений археології Польщі та інших країн Центральної та Східної Європи, включаючи період первісного суспільства. Доступний за посиланням: <https://muzhp.pl/pl/publikacje/seria-materia-y-archeologiczne>.

Висновки. Отже, Інтернет є безцінним джерелом інформації про первісне суспільство, що забезпечує доступ до широкого спектру ресурсів, які сприяють розумінню принципів і організації життя людей в давнину, а також у вивченні соціальних, культурних, економічних та політичних аспектів їхнього існування. Завдяки Інтернету ми можемо знайти та використовувати важливі просвітницькі матеріали про первісне суспільство, серед них: наукові статті, книги, відео, фото, аудіозаписи, музейні експонати, карти. Проте, аналізуючи Інтернет наповнення з даної теми, не можливо не помітити, що загальний рівень популяризації та доступності інформації про історію первісного суспільства в українському онлайн-просторі нижчий, ніж на іноземних ресурсах.

Література:

1. Jean-Jacques Rosenberger. Civilisation et Internet. *Esprit*. № 251. 1999.
2. Возна З., Куценко С. Ресурси мережі Інтернет у дидактичному арсеналі вчителя історії. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. №2. 2020. С. 32–41.
3. Cohen D., Rosenzweig R. Digital History: a Guide to Gathering, Preserving, and Presenting the Past on the Web. Philadelphia, 2005. 328 p.
4. Куліков В. О. Пошук історичної інформації в Інтернеті: посібник для студентів історичних факультетів. Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 91 с.

References:

1. Rosenberger, J. J. (1999). Civilization et Internet. *Esprit*, 251. [in French].
2. Vozna, Z., Kutsenko, S. (2020.) Resursy merezhi Internet u dydaktychnomu arsenalі vchytelia istorii [Internet resources in the scope of didactic methods of a history teacher]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 2, 32–41. [in Ukrainian].

3. Cohen, D., & Rosenzweig, R. (2005). Digital History: a Guide to Gathering, Preserving, and Presenting the Past on the Web. Philadelphiae, University of Pennsylvania [in English]

4. Kulikov, V. O. (2007) *Poshuk istorychnoi informatsii v Interneti: posibnyk dlia studentiv istorychnykh fakultetiv* [Searching for historical information on the Internet: a guide for students of historical faculties.]. Kharkiv: Vyd-vo KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].